

Právny odbor: Trestné právo
Predmet sporu: § 296 Tr.zák. a iné
2Tost/28/2023
9522100192

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z jeho predsedníčky JUDr. Dany Wänkeovej a sudcov JUDr. Petra Paludu a JUDr. Petra Kaňu v trestnej veci proti obvinenému Ing. X. L. a spol. pre prečin zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona a iné na neverejnom zasadnutí konanom 16. januára 2024 v Bratislave o sťažnosti prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu zo 6. novembra 2023, sp. zn. 15T/8/2022, takto

r o z h o d o l :

Podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku uznesenie Špecializovaného trestného súdu zo 6. novembra 2023, sp. zn. 15T/8/2022 zrušuje.

Podľa § 32 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodu § 31 ods. 1 Trestného poriadku JUDr. Roman Púchovský, sudca Špecializovaného trestného súdu, je vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci obvineného Ing. X. L. a spol., vedenej na Špecializovanom trestnom súde pod sp. zn. 15T/8/2022.

O d ô v o d n e n i e :

Špecializovaný trestný súd uznesením zo 6. novembra 2023, sp. zn. 15T/8/2022, rozhodol, že podľa § 32 ods. 3 Trestného poriadku z dôvodu podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku sudca JUDr. Roman Púchovský, člen senátu 15 T Špecializovaného trestného súdu, nie je vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania vo veci obvineného Ing. X. L. a spol., vedenej na Špecializovanom trestnom súde Pezinok pod sp. zn. 15T/8/2022.

Proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu podal v zákonnej lehote, riadne a včas, sťažnosť prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“), ktorý v odôvodnení sťažnosti, doručenej Špecializovanému trestnému súde 10. novembra 2023 uviedol, že napadnuté uznesenie považuje za neopodstatnené a vecne nesprávne. Poukázal na skutočnosti uvedené v námietke zaujatosti z 2. novembra 2023 (VII/3 Gv 147/20/1000 - 919) s tým, že sa na tieto odvoláva a ďalej reagoval na skutočnosti uvedené v odôvodnení napadnutého uznesenia, ktoré sú podľa neho účelovo vytrhané z kontextu. Nemožno podľa prokurátora opomíňať fakt, že sudca JUDr. Roman Púchovský už bol právoplatne vylúčený z trestnej veci Ing. X. L., kde rovnako vystupujú osoby Ing. L. R. a J. J., ktoré vystupujú v zásadných procesných pozíciách aj v nastolenej trestnej veci vedenej pod sp. zn. 15T/8/2022. Vzhľadom na súčasný rozsah poznania informácií, ktorými disponujú osoby obžalovaný Ing. L. R. a svedok J. J. sa nemožno uspokojiť s tvrdením, že svedok J. sa v danej trestnej veci nezmieňoval o osobe sudcu JUDr. Púchovského v súvislosti s jeho väzobným rozhodovaním v inej trestnej veci, ktoré sa dotýkalo osôb s údajným napojením na vtedajšieho ministra Ing. J. Ž. a jeho synovca JUDr. Š. Ž. A to navyše, keď sám svedok J. sa aj v tejto trestnej veci vyjadril vo vzťahu k obžalovanému Ing. R., že tento práve v prípade Ž. mal vykonávať intervencie. Prokurátor

pokračoval, že predmetnú trestnú vec (sp. zn. 15T/8/2022) treba vnímať komplexnejšie a v širších súvislostiach, pretože je v nej obžalovaných celkovo až 11 osôb pre 20 skutkov, pričom obžalované osoby mali byť jednak členovia zločineckej skupiny, resp. pre ňu činní a jednotlivých skutkov, ktoré sa im kladú za vinu, sa mali dopúšťať práve v súvislosti s ich pôsobením v silových zločkách štátu (jedná sa vo veľkej miere o bývalých policajných funkcionárov, osoby v minulosti pôsobiace na finančnej správe, ale aj bývalého špeciálneho prokurátora). Je teda viac ako zrejmé, že na hlavnom pojednávaní budú na obžalovaných a svedkov smerované otázky, ktorými budú objasňované ich vzájomné vzťahy, ale aj, napr. vzťahy obžalovaných k iným predstaviteľom orgánov činných v trestnom konaní a súdov, vrátane Špecializovaného trestného súdu, ktorý je príslušný na konanie o trestných veciach, kde vykonáva vyšetrovanie Národná kriminálna agentúra a dozor Úrad špeciálnej prokuratúry. Je teda podľa prokurátora viac ako pravdepodobné, že sa bude riešiť vo vzťahu minimálne k obvineným Ing. L. a Ing. R., ale aj svedkovi J. taktiež otázka ohľadne informácii k údajnému vybavovaniu veci u sudcu JUDr. Púchovského prostredníctvom tzv. „L.". V prípade, že by prišlo k uvedeniu relevantných skutočností pred súdom v rámci dokazovania na hlavnom pojednávaní, ktoré by zakladali dôvodnosť na podanie námietky zaujatosti voči menovanému sudcovi, tak by bol preukázateľne narušený plynulý priebeh súdneho konania, pretože by hrozilo jeho vylúčenie, hoci o podozreniach sa vedelo už pred samotným otvorením hlavného pojednávania.

S prihliadnutím na opísané skutočnosti, prokurátor navrhol, aby sťažnostný súd postupom podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku vyhovel podanej sťažnosti a sám rozhodol, že podľa § 32 ods. 3 Trestného poriadku z dôvodov podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku je sudca JUDr. Roman Púchovský, člen senátu 15T Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci obvineného Ing. X. L. a spol., vedenej na Špecializovanom trestnom súde pod sp. zn. 15T/8/2022.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“) ako nadriadený orgán, v súlade s § 192 ods. 1 písm. a), písm. b) Trestného poriadku na základe sťažnosti prokurátora, preskúmal napadnutý výrok uznesenia a správnosť postupu konania, ktoré mu predchádzalo a zistil, že sťažnosť prokurátora je prípustná (§ 185 Trestného poriadku), bola podaná oprávnenou osobou (§ 186 Trestného poriadku), v zákonom stanovenej lehote a na mieste v súlade s ustanovením § 187 Trestného poriadku, a dospel záveru, že podaná sťažnosť je dôvodná a sú dané dôvody pre vylúčenie sudcu JUDr. Romana Púchovského.

Úvodom je potrebné pripomenúť, že podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku z vykonávania úkonov trestného konania je (okrem iných) vylúčený sudca, u ktorého možno mať pochybnosť o nezaujatosti pre jeho pomer k prejednávanej veci, alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k obhajcovi, zákonnému zástupcovi, splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní.

Z článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd vyplýva právo každého na nestranný súd, ktorému zodpovedá ústavná povinnosť súdov prerokovať a rozhodnúť každú vec tak, aby voči účastníkom postupovali nezaujato, žiadnemu z nich nenadŕžali a objektívne posúdili všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestrannosť sudcu, ktorý rozhoduje spor o právo, je kľúčovou hodnotou súdnej moci. Len nestranné rozhodnutie môže byť spravodlivé. Nezávislosť súdov a sudcov je dôležitá hodnota právneho štátu, ktorú aj Ústavný súd Slovenskej republiky intenzívne chráni. Cieľ, ktorému nezávislosť slúži, je práve nestrannosť. Nestrannosťou treba rozumieť absenciu predsudkov (zakorenených úsudkov či názorov, ktoré nie sú založené na spoľahlivom poznaní, ale len na predpoklade) alebo predpojatosti

(subjektivismu, neobjektivismu, straníckosti). Nestrannosť nemá význam len z hľadiska spravodlivosti pre konkrétny prípad, ale má aj širšie súvislosti. Prostredníctvom nestrannosti sudcov sa naplňajú postuláty právneho štátu, akými sú legitímne očakávania, právna istota, dôvera v právo, jeho neutralita či spravodlivosť. Rozhodovanie vecí zaujatým sudcom je popretím zmyslu súdnictva a práva (II. ÚS 36/2012, II. ÚS 44/2013, III. ÚS 39/2021).

Nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Sudca môže byť subjektívne celkom nestranný, ale i napriek tomu môže byť jeho nestrannosť vystavená oprávneným pochybnostiam vzhľadom na jeho status, funkciu, ktorú vo veci vykonával, alebo vzhľadom na jeho pomer k veci, k stranám konania, k ich právnym zástupcom, k svedkom a pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní.

Rozhodujúce pritom nie je stanovisko sudcu, že sa necíti byť subjektívne zaujatý, ale existencia objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach strán konania a verejnosti. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho hľadiska sudcu, ale podľa vonkajších objektívnych skutočností. V danom prípade už vzhľadom na vyššie uvedené platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký javiť aj objektívne v očiach účastníkov konania. Spravodlivosť nielenže má byť vykonávaná, ale sa musí aj javiť, že má byť vykonávaná. Mal by byť vylúčený každý sudca, u ktorého existuje opodstatnená obava, že nie je celkom nestranný, pretože v stávke je dôveryhodnosť, ktorú musí súdna moc vzbudzovať v demokratickej spoločnosti a najmä u strán konania.

Pri aplikácii týchto základných východísk na posudzovanú trestnú vec, a v jej rámci zodpovedanie otázky existencie/neexistencie dôvodov na vylúčenie člena senátu, ktorému bola trestná vec pridelená na konanie o obžalobe, treba konštatovať, že predmetom konania na súde I. stupňa v aktuálnom štádiu konania, po podaní obžaloby a aktuálne po postúpení veci senátu, bolo rozhodovanie súdu I. stupňa o námietkach zaujatosti prokurátora vzneseného proti členovi senátu JUDr. Romanovi Púchovskému.

Zákonný sudca, ktorý je členom senátu rozhodujúcim vo veci obvineného Ing. X. L. a spol., vedenej na Špecializovanom trestnom súde pod sp. zn. 15T/8/2022 odôvodnil svoje vyjadrenie k námietke zaujatosti (ako vyplýva z napadnutého uznesenie) tým, že

- nie je objektívne ani subjektívne zaujatý,
- nemá žiadny pomer k osobám, ktorých sa konanie týka,
- nemá pomer k orgánu činnému v trestnom konaní,
- obžalovaných osobne nepozná,
- je pravdou, že bol vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania v inej trestnej veci obvineného (unesením Najvyššieho súdu z 26.apríla 2023, sp. zn. 3Ndt 5/2023), pričom však v tejto trestnej veci svedok J. jeho meno nespomína ,
- fakt, že bol vylúčený z rozhodovania v inej trestnej veci obvineného vo vzťahu k obsahu výpovede svedka J. neznamena automaticky existenciu dôvodov na jeho vylúčenie pre pomer k tejto osobe aj v inej veci.

Senát Špecializovaného trestného súdu v napadnutom uznesení dospel k záveru, že svedok J. osobu člena senátu JUDr. Romana Púchovského žiadnym spôsobom vo svojich výpovediach v prípravnom konaní nespomína, obžaloba tiež nekladie žiadnemu z obvinených za vinu spáchanie skutku, ktorý by sa mal týkať osôb, respektíve konania Ing. J. Ž. ani JUDr. Š. Ž., vo vzťahu, ku ktorým mal byť v inej veci člen senátu činný a keď obhajoba v prípravnom konaní svedkovi položila otázku týkajúcu sa spôsobu,

akým mal obžalovaný Ing. R. komunikovať s J. Ž., bola vyšetrovateľom táto otázka zamietnutá s tým, že nesúvisí s prejednávanou vecou. Prípadnú zaujatosť člena senátu v danej veci nie je možné odvodzovať od obsahu výpovedí svedka v iných, nesúvisiacich konaniach, poukazujúc tiež na hlavné pojednávanie v inej trestnej veci vedenej na Špecializovanom trestnom súde pod spisovou značkou 13T/10/2023, na ktorom bol vypočutý JUDr. Púchovským svedok J. J. a prokurátor zaujatosť JUDr. Púchovského nenamietal.

Prokurátor dôvody pre vylúčenie JUDr. Romana Púchovského, ako člena senátu, odvodzuje z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Ndt/5/2023 z 26. apríla 2023, ktorým bol už uvedený sudca vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci obvineného Ing. X. L. vedenej na Špecializovanom trestnom súde pod sp. zn. 13T/1/2023 s tým, že uvedená vec sa týkala obvineného Ing. X. L. stíhaného pre trestný čin korupcie, pričom v konaní vedenom pod sp. zn. 15T/8/2022 je táto osoba označovaná za popredného predstaviteľa zločineckej skupiny, ktorému sa kladie za vinu aj korupčná trestná činnosť. V trestnej veci vedenej pod sp. zn. 13T/1/2023 vystupujú v procesných postaveniach svedkov osoby Ing. L. R. a J. J., ktorí vystupujú aj v trestnej veci vedenej pod sp. zn. 15T/8/2022. Poukázal tiež na odôvodnenie vyššie citovaného uznesenia najvyššieho súdu s tým, že pomer sudcu k veci má byť odvodený od väzobného rozhodovania v inej trestnej veci a mal o tom vypovedať J. J., pričom sa to mal dozvedieť od L. R. a navyše mala byť vec u JUDr. Púchovského vybavená prostredníctvom tzv. L..

Najvyššiemu súdu sa na tomto mieste žiada zopakovať, že pri posudzovaní existencie dôvodov pre vylúčenie zákonného sudcu, objektívny prístup vyplýva z požiadavky, aby spravodlivosť bola nielen vykonávaná, ale musí sa i zdať, že je vykonávaná, a ktorého cieľom je preveriť, či existujú nejaké overiteľné skutočnosti spôsobilé vzbudiť pochybnosti o nezaujatosti (nestrannosti) sudcu. Aj pri uplatnení predmetného kritéria, ale platí, že pri rozhodovaní o tom, či je v konkrétnom prípade daný legitímny dôvod k obavám, že niektorý sudca nie je nestranný, môže byť stanovisko strán trestného konania síce dôležité, nie je však rozhodujúce. Rozhodujúcim je to, či takáto obava môže byť považovaná za objektívne oprávnenú (primerane napr. rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Hauschildt proti Dánsku z 24. mája 1989, č. 10486/83, a vo veci D. N. proti Švajčiarsku z 29. marca 2001, č. 27154/95). Inak povedané, aj pri posudzovaní tzv. javovej stránky nestrannosti sudcu je podstatnou reálna existencia objektívnych okolností, ktoré by mohli viesť k pochybnostiam, že sudca disponuje určitým - nie nezaujatým vzťahom k veci, stranám alebo k ich zástupcom. Objektívnu nestrannosť pritom, ale nemožno chápať tak, že by čokoľvek, čo môže vrhnúť hoci len tieň pochybností na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučovalo ako zaujatého. Sudca nie je stroj na rozhodovanie oslobodený od akéhokoľvek svetonázoru, subjektívnych pocitov, sympatií, či antipatií, ale je súčasťou určitého sociálneho prostredia, od ktorého nie je a nemôže byť úplne izolovaný. Preto aj Európsky súd pre ľudské práva pristupuje k tejto otázke realisticky a vyžaduje, aby sa obava z absencie nestrannosti sudcu zakladala na konkrétnych, preukázateľných a dostatočne závažných skutočnostiach (porovnaj napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Tanner a Malminen proti Fínsku z 26. februára 2002, č. 42114/98 a 42185/98).

Najvyšší súd dôsledne posudzoval, či dôvody uvádzané prokurátorom a okolnosti vyplývajúce zo spisu postačujú na to, aby vznikla z objektívnych dôvodov obava, že v trestnej veci Ing. X. L. a spol. nebude rozhodovať nezaujatý sudca. V konaní bolo viackrát poukázané na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Ndt/5/2023, kde najvyšší súd posudzoval zaujatosť JUDr. Romana Púchovského v trestnej veci toho istého obvineného - Ing. X. L., vychádzajúc pritom z výpovede svedka J. J.Y., ktorý mal popísať okolnosti, ktoré sa týkali konania sudcu JUDr. Romana Púchovského v inej trestnej veci s tým, že mal konať spôsobom, ktorý vyvoláva podozrenie o tom, že v rámci svojej

rozhodovacej činnosti nekonal spôsobom vyplývajúcim z jeho právomoci pod možným ovplyvnením zo strany obvineného Ing. X. L.. Najvyšší súd tiež vychádzal zo skutočnosti, že je zrejme, že žalovaný skutok má svoj podklad aj vo svedeckej výpovedi J. J.C.. Zdôraznil pritom, že svedok J. J. časť jeho výpovede týkajúcu sa sudcu JUDr. Romana Púchovského v konkrétnych okolnostiach nepopisoval nijako konkrétne, ale len ako informáciu, ktorú sa mal dozvedieť len z počutia od ďalšej osoby L. R., ktorý v posudzovanej trestnej veci vystupuje taktiež v procesnom postavení svedka. K otázke súvislosti medzi dotknutým sudcom JUDr. Romanom Púchovským a informáciou, ktorá vyplývala z relevantnej časti výpovede svedka J.C., teda zistenie pomeru tohto sudcu k prejednávanej trestnej veci najvyšší súd našiel v tej skutočnosti, že identický sudca v posudzovanej trestnej veci, ktorej podstatou z pohľadu skutkového je korupčné konanie, ktoré malo byť vykonané v prospech osoby Š. Ž., súčasne v inej trestnej veci mal rozhodovať o väzobnom návrhu prokurátora voči skupine obvinených z trestnej činnosti, pre ktorú mal byť podozrivý aj Š. Ž. a ktorému nebolo vznesené obvinenie, čo podľa svedeckej výpovede J. J. „malo byť vybavené prostredníctvom „L.“. Najvyšší súd tiež zdôraznil, že svedok J. J. svojou výpoveďou podáva informáciu o tom, že pokiaľ sudca JUDr. Roman Púchovský rozhodol o návrhu na vzatie do väzby skupiny obvinených tým spôsobom, že ich do väzby nevzal, práve nevzatie ich do väzby, ako aj nevznesenie obvinenia Š. Ž. v inom trestnom konaní malo byť, podľa informačnej hodnoty výpovede svedka J. J., dôsledkom vplyvu iných osôb na orgány činné v trestnom konaní, ako aj označeného sudcu, rozhodujúceho o väzbe, o čom sa mal dozvedieť svedok J. J. z počutia od svedka L. R. v tom zmysle, že to malo byť vybavené prostredníctvom tzv. L. (teda eventuálne aj prostredníctvom obvineného v posudzovanej trestnej veci).

Najvyšší súd v konkrétne posudzovanej veci dospel k rovnakému záveru dôvodiac nasledovne:

Z pohľadu najvyššieho súdu je podstatné, že z výpovede svedka J. J. v inej veci (13T/1/2023) vyplýva, že tento disponuje sprostredkovanou informáciou o väzbe istých osôb na osobu sudcu JUDr. Romana Púchovského, ktoré mali vybavovať isté skutočnosti a tými osobami mali byť tzv. L.K.. V takom prípade nie je možné vylúčiť, že ak malo byť niečo „vybavované“, z tzv. L. nemožno vylúčiť ani obvineného Ing. X. L.. Uvedená skutočnosť sa preto môže javiť v očiach nestranného pozorovateľa ako skutočnosť, ktorá neposkytuje dostatočnú záruku rozhodovania veci nie nestranným a nezaujatým sudcom.

Je nutné zdôrazniť, že vo veci sp. zn. 13T/1/2023 bol JUDr. Roman Púchovský vylúčený na základe skutočností, ktoré uvádzal svedok J., teda že mali byť veci vybavované prostredníctvom tzv. L., nie pre vzťah k osobe svedka. Dôvodom pre vylúčenie je samotný obsah tejto výpovede, ktorý vnáša pochybnosť o nezaujatosti sudcu preto, že ak malo dochádzať k údajnému „vybavovaniu“, malo sa tak diať prostredníctvom tzv. L., kde nemožno vylúčiť, že sa tak malo diať aj prostredníctvom Ing. X. L., ktorý je obvineným aj v tejto konkrétnej veci. JUDr. Púchovský nie je vylúčený z dôvodu, že má byť v danom konaní vypočutý ako svedok J. J., ale jeho zaujatosť v objektívnom svetle vyplýva z už uvedeného. Nič na tom nemení ani skutočnosť, že sa predmetné konanie netýka Ing. J. Ž., či JUDr. Š. Ž., prípadne, že svedok J. osobu člena senátu vo veci 15T/8/2022 priamo nespomína.

Nie je však vylúčené, ako na to poukazuje aj prokurátor, že na hlavnom pojednávaní bude vedené dokazovanie aj smerom k zisťovaniu a objasňovaniu údajných vzťahov obžalovaných a svedkov aj k osobám sudcov, pričom nie je vylúčené ani zisťovanie ohľadne údajného vybavovania vecí prostredníctvom tzv. L..

Z týchto dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil napadnuté uznesenie Špecializovaného trestného súdu a sám vo veci rozhodol tak, že podľa § 32 ods. 1 Trestného poriadku z dôvodu § 31 ods. 1 Trestného poriadku JUDr. Roman Púchovský, sudca Špecializovaného trestného súdu, je vylúčený z

vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci obvineného Ing. X. L. a spol., vedenej na Špecializovanom trestnom súde pod sp. zn. 15T/8/2022.

Uznesenie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je sťažnosť prípustná.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, dňa 16.01.2024

JUDr. Dana Wänkeová
sudca